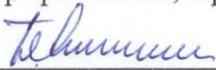

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА ІМ. О. О. ПОТЕБНІ НАН УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор Інституту

д-р філол. н., проф.

 Б. М. Ажнюк

«28» листопада 2019 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ
І ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ТА
ДОКТОРА НАУК
ІНСТИТУТУ МОВОЗНАВСТВА ІМ. О. О. ПОТЕБНІ НАН УКРАЇНИ**

I. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність наукових співробітників і здобувачів освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (далі – Положення) розроблено з урахуванням вимог Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про авторське право і суміжні права”, “Про видавничу справу”, “Про запобігання корупції”; Постанов Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)”, “Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів”, “Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”; Статуту Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (далі – Інститут) та інших нормативно-правових актів.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Положення про академічну доброчесність наукових працівників та здобувачів освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (далі – учасники науково-освітнього процесу) розроблено з метою розвитку вищої освіти та науки в Україні відповідно до національних пріоритетів і світових стандартів шляхом забезпечення та поліпшення якості вищої освіти та фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Інституті.

1.2. Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками науково-освітнього процесу та наукової (творчої) діяльності Інституту під час викладання, реалізації досліджень.

1.3. Положення спрямоване на забезпечення довіри до результатів наукових (творчих) досягнень учасників науково-освітнього процесу на основі дотримання принципів і норм професійної етичної поведінки, високих стандартів в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності Інституту та покликане запобігати порушенням академічної доброчесності.

1.4. Академічна спільнота Інституту визнає академічну доброчесність засадничою цінністю освітнього й наукового процесів.

II. Дотримання принципів академічної доброчесності

2.1. Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід’ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості наукової діяльності Інституту та передбачає:

- 1) заходи, спрямовані на ознайомлення учасників науково-освітнього процесу з поняттями та вимогами академічної доброчесності;
- 2) підписання декларацій про академічну доброчесність як невід’ємної

частини дотримання п. 3.1 цього Положення;

3) виявлення порушень академічної доброчесності учасниками науково-освітнього процесу;

4) порядок притягнення учасників науково-освітнього процесу до відповідальності за порушення вимог академічної доброчесності.

2.2. Дотримання академічної доброчесності науковими співробітниками передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право й суміжні права; покликання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної наукової (творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти.

2.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук передбачає:

- дотримання норм законодавства про авторське право й суміжні права;
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу.

III. Запобігання порушенням академічної доброчесності

3.1. З метою уникнення фактів академічної недоброчесності в науковій (творчій) та освітній діяльності учасників науково-освітнього процесу в Інституті вживають такі заходи:

- підписання Декларації про академічну доброчесність (*Додатки 1, 2*). Особи, які набули статусу здобувача освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, та нові співробітники Інституту беруть на себе зобов'язання дотримуватися академічної доброчесності та впродовж двох місяців з моменту зарахування на навчання / прийняття на роботу підписують Декларацію про академічну доброчесність. Підписавши Декларацію про академічну доброчесність, учасник науково-освітнього процесу підтверджує, що він ознайомлений із цим Положенням;
- системне інформування учасників науково-освітнього процесу про дотримання принципів і правил академічної доброчесності;
- проведення семінарів щодо академічної культури в науковій та освітній сферах;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора

наук з вимогами дотримання правил академічної доброчесності під час підготовки навчальних та дисертаційних проектів;

- посилення уваги щодо відповідності дисертацій принципам академічної доброчесності (обов'язок завідувачів відділів, голів та членів екзаменаційних комісій, наукових керівників і консультантів);
- обов'язкову перевірку дисертацій на наявність плагіату (здійснюють експерти за допомогою відповідних технічних засобів і програмних продуктів або без залучення названих засобів і продуктів).

IV. Порушення вимог академічної доброчесності

4.1. Порушенням академічної доброчесності вважають: *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, що їх здобули інші особи, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикацію – вигадкування даних чи фактів, використовуваних в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікацію – свідому зміну чи модифікацію вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної наукової (освітньої, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

V. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

5.1. Учасники науково-освітнього процесу Інституту несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.

5.2. За порушення академічної доброчесності наукові співробітники Інституту можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:

– їм може бути винесене попередження;

- їм можуть відмовити в присудженні наукового ступеня (за ухвалою спеціалізованої вченої ради Інституту) чи присвоєнні вченого звання (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їх можуть позбавити присудженого наукового ступеня (за ухвалою спеціалізованої вченої ради Інституту) чи присвоєного вченого звання (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їм можуть відмовити в присвоєнні або позбавити присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їх можуть позбавити права брати участь у роботі визначених законом органів (зокрема вченої ради Інституту, спеціалізованої вченої ради Інституту) чи займати визначені законом посади (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їх можуть позбавити можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами / наукове консультування докторантів (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їх можуть позбавити можливості викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії (за ухвалою вченої ради Інституту).

5.3. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук Інституту можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:

- їм може бути винесене попередження;
- їх можуть зобов'язати пройти повторне оцінювання (проміжного та підсумкового контролю) (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їх можуть зобов'язати повторно пройти відповідний освітній компонент освітньої (освітньо-наукової) програми (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їх можуть відрахувати (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їм можуть відмовити в призначенні академічної стипендії (за ухвалою вченої ради Інституту);
- їм можуть відмовити в наданні позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації;
- можуть зняти їхню дисертацію з розгляду спеціалізованої вченої ради Інституту незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту (за ухвалою вченої ради Інституту).

5.4. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти під час виконання завдань поточного (підсумкового) контролю чи під час атестації здійснює викладач/екзаменаційна комісія.

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності під час виконання завдань поточного (підсумкового) контролю викладач зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення директора та завідувача відділу Інституту.

У разі встановлення екзаменаційною комісією факту порушення академічної доброчесності під час проходження здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук атестації складається відповідний протокол, у який уноситься позначка “не допущено”.

5.5. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук під час написання дисертаційних праць, наукових та ін. статей здійснює науковий керівник.

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності науковий керівник зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення завідувача відділу та директора Інституту.

5.6. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук під час попередньої експертизи дисертації та підготування висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здійснюють завідувач відділу, у межах якого провадять попередню експертизу, та рецензенти (експерти).

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності завідувач відділу та рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення наукового керівника/наукового консультанта здобувача та заступника директора з наукової роботи. Таку дисертацію не рекомендують до захисту, щодо неї надають негативний висновок.

5.7. Виявлення спеціалізованою вченою радою порушення академічної доброчесності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, є підставою для відмови в присудженні наукового ступеня без права її повторного захисту.

5.8. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності науковими співробітниками під час рекомендації видань до друку здійснюють завідувачі відділів, голови комісій, відповідальні редактори, голови редакційних колегій, рецензенти (експерти) різних рівнів, голова та вчений секретар ученої ради Інституту.

У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності під час рекомендації рукопису до друку на етапі розгляду у відділі, у редакційній колегії, комісії тощо рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт завідувача відділу / голову редакційної колегії, комісії; на етапі розгляду вченою радою Інституту – голову та вченого секретаря вченої ради Інституту.

5.9. Контроль і відповідальність за дотриманням норм академічної доброчесності авторами публікацій у наукових періодичних виданнях Інституту здійснюють головні редактори, заступники головних редакторів та відповідальні секретарі редакційних колегій видань.

Виявлення порушення академічної доброчесності в поданих публікаціях – підстава для відмови в друку.

VI. Комісія з питань академічної доброчесності

6.1. З метою дотримання принципів і правил академічної доброчесності в Інституті створюють комісію з питань академічної доброчесності (далі – Комісія). Склад і термін роботи Комісії визначає вчена рада Інституту.

6.2. У своїй роботі Комісія керується Конституцією України, Законами України, іншими підзаконними актами, Статутом Інституту та цим Положенням.

- 6.3.** Повноваження комісії з питань академічної доброчесності Інституту:
- розглядати заяви щодо порушення академічної доброчесності, здійснювати їх аналіз та готувати відповідні висновки;
  - залучати до експертизи фахівців із відповідної галузі знань, а також використовувати технічні та програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;
  - готувати пропозиції щодо забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту;
  - інші повноваження відповідно до вимог законодавства України та нормативних актів Інституту.

6.4. Організаційна форма роботи Комісії – засідання.

6.5. Засідання Комісії веде її голова, за його відсутності – заступник. Повноваження щодо ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду на засіданні тощо здійснює секретар.

6.6. На засідання Комісії запрошують особу, відносно якої розглядають питання щодо порушення академічної доброчесності. Про дату, час і місце проведення засідання особу, відносно якої розглядають питання про порушення академічної доброчесності, попереджають щонайменше за два дні.

6.7. Комісія надає можливість особі, відносно якої розглядають питання щодо порушення академічної доброчесності, ознайомитися з матеріалами стосовно встановлення факту порушення академічної доброчесності, подати до них зауваження, надати усні та/або письмові пояснення чи відмовитися від надання будь-яких пояснень.

6.8. Рішення комісії ухвалюють відкритим голосуванням і вважають прийнятним, якщо за нього проголосувало більше від половини присутніх на засіданні.

6.9. За результатом проведеного засідання Комісія готує висновок щодо підтвердження чи спростування факту порушення академічної доброчесності. За умови підтвердження факту порушення академічної доброчесності у висновку зазначають пропозиції щодо вживання відповідних заходів. Особа, відносно якої розглядають питання про порушення академічної доброчесності, ознайомлюється з висновком комісії. Висновок подають до вченої ради Інституту для подальшого розгляду та ухвалення рішення.

VII. Порядок подання апеляції та її розгляд

7.1. У разі незгоди з висновком Комісії особа, відносно якої розглядали питання щодо порушення академічної доброчесності, має право оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності.

7.2. Особа, відносно якої розглядали питання про порушення академічної доброчесності, подає апеляцію в триденний термін після дати отримання висновку Комісії Інституту для ознайомлення директорові Інституту. У цьому випадку для розгляду апеляції створюють апеляційну комісію, склад і термін роботи якої затверджується наказом директора. Рішення апеляційної комісії щодо розгляду

апеляційної заяви є остаточним і оскарженню не підлягає.

7.3. В апеляції учасник наукового процесу зазначає:

- персональну інформацію заявника (ПІБ, контактний телефон, електронну адресу, назву структурного підрозділу, посаду, спеціальність, курс) та викладає суть питання;
- рішення, що оскаржується;
- пояснення того, у чому полягає неправомірність рішення та обґрунтування заперечень;
- опис матеріалів та документів, які додані за потреби.

7.4. Апеляцію розглядають протягом місяця з дня її надходження.

7.5. За результатами розгляду апеляційної скарги Комісія може ухвалити одне із таких рішень:

- задовольнити скаргу та скасувати рішення про встановлення факту порушення та притягнення до академічної відповідальності;
- змінити рішення про встановлення факту порушення та притягнення до академічної відповідальності;
- відмовити в задоволенні апеляційної скарги.

7.6. Порушення процедури розгляду питання про встановлення факту порушення та притягнення до академічної відповідальності можуть бути підставою для скасування рішення, ухваленого за результатами такого розгляду, лише за наявності доказів того, що виявлені процедурні порушення істотно вплинули на прийняття цього рішення.

VIII. Прикінцеві положення

8.1. Інститут забезпечує безперешкодний доступ до цього Положення шляхом його оприлюднення на офіційній вебсторінці.

8.2. Учасники наукового-освітнього процесу, які працюють/навчаються в Інституті, зобов'язані протягом двох місяців з моменту набрання цим Положенням чинності підписати Декларацію про академічну доброчесність, передбачену п. 3.1 цього Положення.

8.3. Зміни й доповнення до Положення затверджує вчена рада Інституту та вводять у дію наказом директора Інституту.

*Затверджено на засіданні вченої ради
Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України
28 листопада 2019 р. (протокол № 9)*

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
наукового співробітника
Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України

Я, _____ ,

ПІБ (повністю)

як член академічної спільноти Інституту, підписуючи цей документ,

ЗАЯВЛЯЮ, що буду здійснювати власну освітню, наукову, творчу діяльність, дотримуючись місії, візії, цінностей, корпоративної культури Інституту, найвищих моральних і правових норм академічної доброчесної поведінки, керуючись законодавством України, етичними вимогами до професійної та наукової діяльності.

ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ:

- з повагою й толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти Інституту.
- не допускати поведінки, що ставить під сумнів чесність і сумлінність моєї роботи й завдає шкоди колегам та репутації Інституту.
- запобігати та протидіяти виявам порушення академічної доброчесності в Інституті.
- не надавати неправомірної допомоги у фаховій і науковій діяльності.
- використовувати лише достовірні джерела інформації, не вдаватися до фальсифікації чи фабрикування даних.
- не вдаватися до плагіату (зокрема не використовувати ідей, тверджень, відомостей, текстів тощо без покликання на джерела).
- не користуватися неправомірною вигодою, не вимагати й не брати хабарів.

УСВІДОМЛЮЮ,

що в разі порушення цієї Декларації нестиму відповідальність перед академічною спільнотою Інституту згідно із загальнолюдськими нормами моралі та законодавством України.

ПІБ (повністю)	
Установа	Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України
Відділ	
Посада	
Науковий ступінь	
Учене звання	

Дата

Підпис

Додаток 2

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії / доктора наук
Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України

Я, _____ ,

ПІБ (повністю)

як член академічної спільноти Інституту, підписуючи цей документ,

ЗАЯВЛЯЮ, що буду здійснювати власну освітню, наукову, творчу діяльність, дотримуючись місії, візії, цінностей, корпоративної культури Інституту, найвищих моральних і правових норм академічної доброчесної поведінки, керуючись загальнолюдськими нормами людяності й моралі, нормами законодавства України, етичними вимогами до професійної, освітньої та наукової діяльності.

ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ:

- з повагою й толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти Інституту.
- не брати участі в діяльності, яка пов'язана з нечесністю (не підроблювати та не використовувати підроблених документів, що стосуються навчання; не вдаватися до недозволеної допомоги під час форм контролю).
- не вдаватися до плагіату (зокрема не використовувати ідей, тверджень, відомостей, текстів тощо без покликання на джерела).
- не допускати поведінки, що ставить під сумнів чесність і сумлінність мого навчання.
- не пропонувати та не надавати членам академічної спільноти Інституту неправомірної вигоди.

УСВІДОМЛЮЮ, що в разі порушення цієї Декларації я нестиму відповідальність перед академічною спільнотою Інституту згідно із загальнолюдськими нормами моралі та законодавством України.

ПІБ (повністю)	
Установа	Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України
Рік навчання	
Спеціальність	

Дата

Підпис